

Ser croat, però...

Quan Slavenke Drakulid era una criatura, els dies de festa nacional o política formava amb els companys d'escola, vestits de Peoners de Tito, i cridava eslògans per la vida del Cap Suprem i per Iugoslàvia. Com jo mateix, quan al col·legi em feien cridar "¡Viva Franco. Arriba España!", i no solament els dies de festa. Slavenke i els seus amiguets cridaven també amb entusiasme "fra-ter-ni-tat. U-ni-tat!", com els meus companys i jo cridàvem "¡Espana: Una!" i "¡Espana: Grande!", segurament amb la mateixa infantil convicció de ser petits seguidors d'una causa sagrada. Titofranco, Iugospana, el partit o el moviment, el comunisme autogestionari i el nacional-sindicalisme, qualsevol cosa, però sobretot la unitat dels homes i de les terres d'ací o d'allà. Ser iugoslau era la cosa suprema; ser espanyol era "una de las pocas cosas serias que se puede ser en el mundo", em van ensenyar a mi. En comparació, ser croat no tenia cap sentit propi, ser català era ser molt poc, ser valencià no era res. I ara, molts anys després de Tito i de Franco, Slovenka Drakulió, escriptora de Zagreb, ja no és iugoslava, és croata, molt croata, i només croata. I a mi, que m'hauria de fer enveja, resulta que em fa molta pena.

"Visc en un país que ha patit sis mesos sagnants de guerra, i és difícil explicar que ser croata ha esdevingut el meu destí. ¿Com puc explicar que en aquesta guerra estic definida per la meua nacionalitat, i només per ella?" Aquesta és la tragèdia de Slavenka, de la qual acabo de llegir un article que és un testimoni atge impressionant. Perquè la condició nacional és, ara mateix, la forma normal i re-

gular de viure en societat. i quan aquesta condició és viscuda de manera imposada i falsa, sense llibertat i dignitat per a la pròpia nació. la vida civil pot resultar molesta. insatisfactòria i conflictiva. Per això som nacionalistes, alguns, i no per altra cosa. Però quan la condició nacional esdevé l'única condició de la vida, la medicina pot ser més amarga que el mal. "He lluitat per no acceptar cap nacionalitat com el criteri principal pel qual es jutja un ésser humà", continua Slavenka. "He intentat veure les persones darrere de l'etiqueta. He mantingut oberta la possibilitat de diàleg amb els meus amics i col·legues de Sèrbia, fins i tot després que van ser tallades les línies telefòniques i les carreteres, i després que una tercera part de Croàcia ha estat ocupada i bombardejada. M'he resistit a acceptar el fet que a Croàcia és difícil ser la classe de persona que diu: 'Sí, sóc croat, però...'". S'ha resistit perquè, si en la primera part -"sóc croat"- està la dignitat i la llibertat col·lectiva, en la segona -"però"- està la llibertat i la dignitat personal. També alguns "som valencians, però..." i "som catalans, però...", i tant un però com l'altre ens pot costar més d'una mirada de través.

"Finalment", diu encara Slavenka, "res de tot això no m'ha servit de res. Amb milions d'altres croats, m'he trobat clavada a la paret per la nació... no solament per la pressió exterior de Sèrbia i de l'Exèrcit federal, sinó també per l'homogeneïtzació interior a Croàcia. Això és el que la guerra ens està fent: reduir-nos a una sola condició, la nació". Aquest és el terrible empobriment. "El problema amb aquesta condició nacional és que, abans, jo era definida per la meua educació, la meua professió, les meues idees, el meu caràcter i, sí, també la meua nació. Ara, em sent despullada de tot això... Em tro-

be com un orfe, perquè la guerra m'ha robat l'única possessió real que havia adquirit en la vida: la meua individualitat". El nacionalisme extrem, aquesta és la qüestió,

és tan horrible com tots els extrems, com el feixisme, l'alcoholisme, el leninisme, l'espanyolisme imperial, la drogaaddicció, el fonamentalisme islàmic, l'integritisme catòlic, el blaverisme, i totes les diferents maneres de reduir la gent a una sola dimensió.

I més horrible encara, quan no queda un altre vestit només que aquest. Quan passa, com està passant en mitja Europa, que la falta de qualsevol altre projecte ha convertit la nació i el nacionalisme en una "camisa que encaixa mal. Sents que les mànigues són massa curtes i el coll massa estret. Potser no t'agrada el color, i el teixit et pica. Però no hi ha escapatòria: no hi ha res més que posar-se. No cal sucumbir a la ideologia de la nació: et xucla i t'absorbeix". No és just acusar els croats, diu l'escriptora, perquè són les primeres víctimes, pel que estan patint, per les destruccions, pels milers de morts, i perquè seria com arrancar-los la camisa. Però això, aquesta horrible succió en la condició nacional, els està passant també als serbis, i als eslovacs, als macedonis, als georgians, als ucraïnesos, i la llista es podria fer més llatga. Slavenka Drakulic voldria, amb tota la seua ànima, poder ser primer persona, després ciutadana, i després croata. I ni li ho permeten, ni ella s'ho pot permetre. Jo, des d'aquesta ribera confortable i ambigua, només li desitge que, quan el seu país siga de veritat lliure, pugui tornar a dir "però", i però i però, cada dia de la seua vida. Si no pot, voldrà dir que els croats han guanyat una guerra, però n'han perdut una altra igual d'important.

Joan F. Mira